

Сцена з вистави «Три кохання». Режисер О. Нікітін. Національний театр ім. Лесі Українки.

Олена Крутова

Вшанування видатних діячів мистецтва, що є символами національної культури, – усталена традиція кожної цивілізованої країни. Звична й зрозуміла, приємна й зворушлива. Тим паче, коли це справді є виявом широї поваги й любові. Ювілей Лесі Українки (150-річчя від дня народження) театр, який 80 років має в назві її ім'я, а саме – Національний театр російської драми ім. Лесі Українки, відсвяткував двома подіями: експозицією костюмів з вистав за п'єсами письменниці (захід відбувся в музеї Тараса Шевченка), поставлених упродовж 1939–2002 рр. в театрі, та спектаклем «Три кохання», прем'єра якого відбулася на Новій сцені 26 лютого.

Вистава на одну годину є своєрідним музичним перформансом з усіма складовими цілісного театрального дійства. Героями в ній виступають Нестор Гамбарашвілі (В. Мелешко), Сергій Мержинський (Д. Савченко), Климентій Квітка (П. Сова). Письменницю уособлюють кілька акторок (прийом, до якого вже вдавалася режисерка Ірина Молостова 1977 р. у виставі «Сподіватися» за п'єсою Юрія Щербака, присвяченій Лесі Українці).

Режисер О. Нікітін (під керівництвом М. Резніковича) залучив до участі в проєкті молодих акторів і корифеїв трупи, які декламують вірші й співають пісні на тексти поетеси. Також у цю музично-поетичну тканину вплетено факти її біографії та дві мізансцени з драм: із «Лісової пісні» (вільна імпровізація) і уривок з вистави «Камінний господар», що йде на основній сцені театру з 2002 року. Кожен актор веде свою партію, але водночас ми бачимо зіграний органічний ансамбль, у виконанні якого поєднано професійну майстерність (модуляції голосу, виразна дикція, різнобарв'я мовних відтінків, мімічні та пластичні перевтілення) зі ширими захопленістю й емоційністю. Завдяки цьому поетичні смисли у сценічному тексті звучать не лише природно й вільно, а й набувають свіжої сили і глибини, вияскравлюючись новими барвами.

Сценографія камерної сцени мінімалістична, що цілком слушно (художник О. Вакарчук): молочного кольору тюль

ненав'язливо оформлює, а радше одухотворює простір. Єдиний знак, вбудований у простір сцени, як лірична метафора всього цінного в нашому земному бутті, – пелюстки троянд, оспівані у творах Лесі Українки.

І найчарівніша принада вистави – музика композитора О. Шимка (концертмейстери В. Аскевич, Є. Горшков). Надривно-драматична, бентежна, щемливо пронизлива, місцями на межі фатальної пристрасті, – напрочуд точно й повною мірою віддзеркалює багатоголосся почуттів письменниці. Виникає бажання заплющити очі й затамовано слухати і співпереживати... Тож уже заради цієї чудової музики варто прийти на виставу. Тим паче, якщо вона лунає кризь призму життя й творчості геніальної поетеси.

Чи є вихід з матриці? «Пер Гюнт» – перезавантаження

Ангеліна Велика

«Пер Гюнт» за п'єсою Генріка Ібсена. Переклад з норвезької Ростислава Коломійця

Сергію Данченку та Богдану Ступці присвячується
Режисер-постановник Іван Уривський

Художник-сценограф, художник по костюмах Петро Богомазов
В ролях: Пер Гюнт – Остап Ступка, Олександр Форманчук, Озе – Наталія Сумська, Олена Хохлаткіна, Сольвейг – Анжеліка Савченко, Світлана Косолапова, Майстер – Ірина Дорошенко, Людмила Смородіна, Інґрід – Анастасія Рула, Ганна Снігур-Храмцова, Король тролів – Наталія Корпан, Наталія Ярошенко, Жінка в зеленому – Марія Рудинська, Дана Кузь, Виродок, син Пер Гюнта – Олександр Рудинський, Павло Шпегун, Анітра – Дар'я Легейда, Мальвіна Хачатрян, Капітан, Аслак – Світлана Прус, Христина Федорак, Команда корабля – Катерина Артеменко, Марина Веремійчук, Мілана Бекова, Дар'яна Донцова, Тетяна Кришталь, Анна Маркович, Наталія Нешва, Катерина Погорелова, Марія Рябошапка, Анастасія Чумаченко.
Національний театр ім. Івана Франка, 2021.

Бути собою чи бути задоволеним собою? Як це, і в чому різниця? Як збагнути задум творця і здійснити його у своєму житті? Відповіді шукали у Національному театрі імені Івана Франка у виставі «Пер Гюнт».

Події розгортаються на старому рибному заводі, серед величезних металевих бідонів, тачок, понурих працівників, вбраних у сіру одягу. Художник Петро Богомазов тісно перешлітає дійсність з казкою, вигадку з правдою, а ілюзію з реальністю. Так протягом вистави буденний завод поволі перетворюється на підземне царство тролів, русалок, загадкових міфічних істот.

Олександр Форманчук створює образ звичайного хлопця, що має велику мрію. Він відчайдушно вірить у себе, у те, що витримає усі випробування, які йому вготовані долею, залишиться собою за будь-яких обставин та виконає божественне призначення. Попри тягар завдань і випробувань на своєму шляху, Перу Гюнту притаманні всі людські слабощі, недоліки, страхи. Актор майстерно обіграє вікові зміни персонажа: від юнака до старого спустошеного діда. На початку його голос дзвінкий і веселий, постава граційна і легка. Світогляд зітканий з легенд, казок, бувальщин, де бачить він себе славним лицарем, переможцем, королевичем над усіма химерами і темними силами.

Та чи можна прожити життя, так ні разу не впадши? І де взяти сили, щоб піднятися знову? Адже доля кожному готує підступні пастки. Як не потрапити в них? Не спокустися славою, грішми, владою? Не кожен зуміє встояти. І Пер Гюнт не виняток.

Спершу зовсім безпечно він спокушається на чарку, а потім – на жіночі чари, які все глибше й глибше затягують його на дно. Наївно думаючи, що гріха можна позбутися, досить лише струсити, як бруд з чистого одягу, і далі йти, він потрапляє у круговерть причин і наслідків своїх пороків. Карається за це, та ніяк не може вирватись із зачарованого кола.

Наситившись словна розпутним життям: жінками, грішми, мандрами, вже зовсім сивий, немічний та самотній, збагнув, що змарнував свій вік, не був собою, а лише задовольняв себе, тобто своє его.

В передсмертному мареві бачить він двох янголів-охоронців, що оберігали його протягом життя: матір та кохану. Образ матері – наскрізний у виставі. З нею він нерозривно пов'язаний. Саме вона сформувала казками, легендами та притчами життєву філософію сина. Це була своєрідна втеча від важкого злиденного життя у казку, мрію, чарівний світ. Виконавиця ролі Озе Олена Хохлаткіна грає маму, вправно балансує між зовнішньою суворістю та внутрішньою ніжністю. Низьким голосом вона сварить, гримає, повчає Пера, і в якусь мить переходить на високі ноги в співах-голосіннях, якими заколисує, замовляє, оберігає свою дитину від усякого зла.

Переймає материн спів кохана Сольвейг, яка з'являється в образі восьмирукої індуїстської богині в останні хвилини життя героя. Світлана Косолапова грає жінку, що зреклаь себе заради коханого, молилась й вірила у нього все життя. За невиразною, спокійною зовнішністю: рудим волоссям, веснянками, тихим похлилим голосом та скромним характером, ховається істинна божественна природа жінки: вірна, чиста, покірна берегиня. Сольвейг, як образ чистоти, святості, любові, відроджує у серці Пера Гюнта втрачений зв'язок з Богом та повертає до самого себе.

Останнім акцентом у виставі є чергова прибиральниця рибного заводу, що вправно висмикує шнур електроприладу, ніби тим самим обриває життя Пера Гюнта і вимикає його з матриці нашого світу, чи то цифрової гри. Режисер Іван Уривський пропонує нам подивитись на цю історію як на імітацію віртуальної реальності, в якій герої є персонажа-

Сцена з вистави «Пер Гюнт» Генріка Ібсена.
Режисер Іван Уривський.
Національний театр імені Івана Франка.

ми коміксу чи комп'ютерної гри. Протягом усього дійства звучать відповідні музичні акценти, немов звуки забутого театру. Пластика акторів різка і нарочита, то занадто швидка, майже неловима, то, навпаки, уповільнена, немов зависає.

Що ж, якщо задуматись, можливо, і наш світ, в якому ми живемо, – велика комп'ютерна забавка, де кожен проходить свої рівні, школу, випробування, одержує бонуси, нагороди, чи програє. А хтось там за кулісами вправно натискає клавіші на клавіатурі і змушує нас грати.

Олександр Форманчук і Дана Кузь у виставі «Пер Гюнт».
Фото: Валерія Ландар.

